

יום אחד אמר לי יואש: "בוא ניסע לירושלים". שאלתי: "לשם מה?" ענה: "תשמע באוטו" (למי שיש אוזן רגישה יכול להיזכר במשפט כזה בלובנגולו מלך זולו). עליתי באוטו ונסענו לירושלים ושם לבניין וון ליר. נכנסנו לחדר ישיבות גדול ומצאנו שם את כל המנהלים, החוקרים, המדריכים והמומחים בענף ההדרים, את אוסקר וון ליר בכבודו ובעצמו ואיתו מומחה הולנדי. למה היה הוא מומחה? זאת תדעו בהמשך. חמש דקות אחרי השעה היעודה נכנס לחדר ראש המועצה לשווק פרי הדר איש נשוא פנים בעל עבר בטחוני חשוב שרוב הנאספים היו "אוכלים מידו" בדרך זו או אחרת. אוסקר הסתכל בשעון ואמר: "איחרת חמש דקות אתה יכול ללכת" והאיש הלך. אז הבנתי שאני משתתף במשהו הדומה לפולחן. אוסקר וון ליר הוא מיליארדר יהודי מהולנד. אבות אבותיו היו חבתנים. בעלי מלאכה אשר יצרו את חביות העץ אשר בתוכן היו ההולנדים ממליחים את דג ההרינג ומייצאים למזרח אירופה. מאז עברו דורות רבים ונדוגו המוני דגים אשר נארזו בחביות עץ ונשלחו לפולניה ולאוקראינה באוניות מפרשים. בחזרתן הובילו האוניות האלה חיטה וגרעינים אחרים בכדי להזין את ההולנדים הסקוטים ואולי גם האנגלים. את החביות מייצרת עד היום חברה השייכת למשפחת וון ליר. במשך הזמן החברה התפתחה וגדלה והחלה לייצר אריזות מכל המינים וכיום כמעט כל דבר בהולנד ובהרבה ארצות אחרות ארוז באריזות אשר יוצרו ע"י החברה של וון ליר. אם הבנתי נכון את מה שסיפר לי אוסקר, המשפחה יצאה מניהול החברה והשאירה בידה קרן פילנטרופית העוזרת לילדים יהודים בכל העולם. נחזור לבניין וון ליר. הדיון נפתח בכך שאוסקר וון ליר הציג את הבעיה. הבעיה הייתה בעיה של ענף ההדרים וכנהוג במקומותינו, היא הייתה גם בעייה בטחונית וכנראה גם סודית. סודית עד היום הזה ואף שעברו מאז יותר משנות דור אינני מספר לכם אותה. אוסקר גמר לדבר וההולנדי התחיל הוא תלה חבילות של ניירות לבנים (בריסטול בלעז) סביב לחדר אחז בידו חבילת לורדים צבעוניים הכותבים בקו עבה והפעיל עלינו סיעור מוחות בשיטה שכינה סינקטיק-סשן. זה נמשך כל היום וגם אכלנו שם צהרים. כך נודע לי שבון ליר אפשר לא רק לשמוע הרצאות, אלא גם לאכול. בערב זה נגמר וכולם יצאו לא מרוצים. כולם מלבדי. גם אני ראיתי שלא נמצא פתרון לבעיה, אבל הבנתי למה ולכן חשבתי שאולי יש משהו בשיטה. חזרתי לוולקני וחשבתי: "איך אוכל ללמוד יותר על השיטה הנ"ל". התחלתי לברר מי יודע עליה משהו ונמצא שיש. פרופסור כספי, הפרופסור לחינוך שהמציא את בית ספר ליפתא בו למדה אח"כ בתי גלילה. הלכתי אליו כדי להזמין אותו לערוך סינקטיק-סשן במכון וולקני. מיד הבנתי שהאיש חדל אישים ולא יסכון. אבל לקחתי ממנו ספר המספר על השיטה ותולדותיה. מסתבר שמקורה בשני פרופסורים מאוניברסיטת קיימברידג' שניסו להתחקות על תהליך היצירה. כאשר חשבו שפיענחו את סוד היצירה פיתחו שיטה שמטרתה עידוד היצירה וסינקטיק סשן כינו אותה. כמדענים ישרים החליטו לנסות אותה. מאחר ומדובר ביצירה אספו קבוצת ציירים ועשו להם קייטנת סינקטיק סשן לחוץ ספרד. וזה עבד. עבד אבל זה לא היה משכנע מספיק כי איך יודעים שהציור הזה טוב מאחר זה לא היה אובייקטיבי. ואז חשבו: "אולי נלך על המצאות". המצאה גם היא יצירה, אבל שלא

כבצירור אין כאך בעית "איך יודעים?" או שזה עובד או שזה עובד. זה היה עוד לפני מלחמת העולם השניה. מאז המציאו אותה עברה השיטה הרבה גלגולים ועכשיו היא מככבת בתעשייה. ביום ההוא הבעיה לא נפתרה, אבל היא המשיכה לעמוד על הפרק לא רק במחקר, אלא גם בחיי המעשה ולכן הוקם צוות קטן של מומחים שהיה מתכנס פעם בחודש בראשותו של אוסקר ומנסה לחפש לה פיתרון בדרכים המקובלות. אוסקר היה היו"ר ואני, כותב הרשומות. הצוות התכנס פעם ועוד פעם ולא יצא כלום. יום אחד דקות ספורות לפני תחילת הישיבה קיבלתי טלפון מאוסקר (שעליו אמרו שיש לו בית ואישה בכל נמל) בו הוא מודיע לי שהוא מתעכב באיזה שהוא נמל ולא יבוא לישיבה והוסיף שלא כדאי לבטלה והמליץ שאני אנהל אותה. לא הייתה לי ברירה כי כבר "בנו את הבמה" כלומר כולם נאספו שם ואכן ניהלתי. נזכרתי במה שקראתי בספר מקיימבריג', אם כי כהרגלי לא עד הסוף, וניסיתי במהלך הישיבה לנהל אותה על פי השיטה (סינקטיק-סשן), מבלי להכריז על כך. ואכן זה עבד ורעיון חדש נולד. לאחר מכן הרעיון נבדק ונמצא ראוי לבחינה יתכנות. אוסקר הביא מהנדס מומחה להמצאות משוויץ והמהנדס ביחד עם חוקרי וולקני פיתחו מכונה שיודעת להתמודד עם הבעיה הנ"ל. טוב לא כל סיפור טוב יש לו סוף טוב אם כי הסיפור הזה גם סוף רע לא היה לו. לבסוף אחרי שאוסקר השקיע חצי מליון דולר מכספו הפרטי בפרויקט, התפרקה החבילה בגלל ריב שפרץ בינו לבין המהנדס שהביא משוויץ ריב שנסב על זכויות יוצרים כלומר הבעלות על ההמצאה. הסוף לא היה רע כמו שיכול היה להיות מפני שברבות הימים הבעיה התאדחה מעצמה.